

מזה יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזעז שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

כחה של תפלה

בפרשתנו רואים את כח הפה שבלעם רצה לקלל את עם ישראל בפיו, והתוספות מביאים דעה אחת שהוא רצה לכוון את הרגע ולומר 'כלם'. נורא נוראות, לבלעם היה כח לכלות את ישראל במלה אחת, אולם הקב"ה ברב רחמיו לא נתן לו, ואם לרעה אפשר לפעול כל כך בדבור, ודאי שאנו יכולים לפעול גדולות ונצורות עם הפה שלנו לטובה.

העולם הזה הנו עולם של מהמורות והקב"ה ציד אתנו בנשק אדיר לצלח את כל המעברים - תפלה! - ולבד מהכח של התפלה לפעול ישועה היא גם מקשרת ומחברת את האדם לבוה. בימים אלו שיהודים רבים נתונים במצור וכלנו מבינים שאין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ולכל הדעות התפלה היא מהתורה בעת צרה, זה זמן להרבות בתפלה על הכלל ועל הפרט שנזכה בקרוב לגאולה.

נביא כאן ספור נפלא בענין גדלתי בקליפורניה שבארצות הברית לפני למעלה משבעים שנה, גרנו באזור של גוים וכל ימי הילדות שלי חלמתי לגור בשכונה של יהודים שומרי תורה ומצוות. רציתי מאוד ללמוד בישיבה

לקח מהפרשה

האם אנו מהתלמידים של אברהם אבינו?

יאנה לנו כל רע.

בימים אלו שאיבי ישראל מכל העולם עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מפר את עצתם הרעה, רואים בחוש שאנו בידי הרחומות של ה' שפורס את ספת שלומנו עלינו ומגן בעדנו מרוב אהבתו אלינו. ובודאי שעלינו להתחזק בתורה ויראת שמים ובתפלה על כל הנתונים במצור, אולם חלילה לא לפל ברוחנו, אלא לדעת שהקב"ה

קרוב אלינו מאד ואוהב את עמו ישראל בלי גבול והוא מסובב את הכל לטובתנו הנצחית.

זה מה שחז"ל רצו לתקן לומר בקריאת שמע "כרע שכם כארי", שה' שומר עלינו שנוכל לשכב שקטים ושלוים כארי. זה גם מה שאמר בלעם "ה' אלהיו עמו" - 'אפלו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכו' (רש"י); "ויתרועת מלך בו" - 'לשון חבה ורעות' (רש"י); ללמדנו שאהבת ה' אלינו אינה תלויה

פרשתנו הנה מהפרשיות היסודיות והחשובות עד כדי כך שחז"ל רצו לקבוע לומר כל יום פרשה זו בקריאת שמע, [ולא קבעוה משום טרחא דצבורא - ללמדנו שעם כל המעלה שבקריאת פרשה זו ישנה מעלה גדולה יותר לא להטריח ולהחליש דעת הבריות].

נבאר מעט מה דברי ה' שאפשר ללמוד מפרשתנו:

דברי בלעם נכתבו בתורה הקדושה ואנו קוראים זאת בכל שנה פי יש בהם למוד עצום עבורנו בקרבה הגדולה של הבורא אלינו, שבלעם רצה לקלל ובלק הבטיח לו כל טוב - ובכל זאת ה' הפך לו את הברכה לקללה - ויש בזה חזוק עצום באמונה שלב מלכים ושירים ביד ה' ואף אחד לא יכול לפעול מאומה בלי רצונו יתברך. וכן יש בזה חזוק בבטחון בבורא שמרוב אהבתו אלינו משגיח עלינו בכל עת לכל

ועמד על פתח האהלים, וברך כל אחד בפרטיות שיהיה לו כל טוב.

יש בזה למוד עצום עבורנו שנעבד על עין טובה. "לא הביט און ביעקב", הקב"ה לא מסתפל על הרע בכדי ללמדנו שנתעלם מהרע, שלא נחפש לעסק ברע של השני וגם לא בטוב המרבה שיש לו בכדי שלא נתקנא בו.

המעלה של כלל ישראל זה "מה טבו אהליך יעקב" - 'שאינ פתחיהם מכונים זה לזה'. וגם בבית לא צריך להעיר על כל דבר, אדרבה, להאיר פנים ולחייב הרבה, לחזק ולרומם את הילדים. וכאשר אדם מראה דגמא אישית חיובית, הילדים נמשכים גם לדרך זו.

בפרשתנו אנו רואים את כח הפה כמה מלים יכולים לפעל, וצריך להשתמש עם זה לחזק ולרומם את הבריות. בלעם חפש להשפיל ולקלל את עם ישראל, חלילה, והוא בעצמו נטרד מהעולם. מאידך, הצדיקים לדורותיהם מלמדים אתנו איך לעודד את הבריות ובכך להיות מתלמידיו של אברהם אבינו שאוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא.

זה מה שמובא במדרש שוחר טוב (תהלים נב) ויהביאו מרנא החפץ חיים בספרו 'שמירת הלשון' בשער התבונה: "אמר דוד לדואג, וכי גבורה היא שאדם ראה את חברו על פי הבור ודוחפו לבור? אלא אימתי הוא גבור שבשעה שיבא חברו לפל, הוא אחזו בידו שלא יפל".

כאשר אדם חשב שמטל עליו לחנך את כל העולם והוא מלא בקרת ורואה רע אצל אחרים, לבד מהענש הגדול בעולם הבא שמצפה למי שמדבר לשון הרע ועוסק ברע, גם בעולם הזה אנשים מתרחקים ממנו בכדי לא להיות מטרה לחצים שבלשונו. מאידך, אדם שעסוק בטוב ומתרחק ממחלוקות ולשון הרע, חיייו שלווים ומאשרים ואנשים שמחים להמצא בקרבתו.

בלעם היה "שתם העין", הוא הסתפל רק בעין רעה, ואנחנו צריכים לסגור את העין הרעה ולהסתפל בעין טובה. וגם כאשר צריך להעיר נשתדל לעשות זאת בדרך נעים ובשלילה ולא מתוך כעס ועין רעה.

המורם מכל האמור: פרשתנו הנה למוד עבורנו שנצטעד תמיד בדרך של אברהם אבינו, ונהיה מלאים בטוב וחסד. ונבער מלבנו את צרות העין והלב, ועל ידי כן נזכה לכל טוב בזה ובבא, אמן.

בדבר ועלינו להתחזק ביתר שאת לעבדו יתברך באהבה.

ב. במשנה באבות נאמר: "כל מי שיש בידו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו; עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע". חז"ל מגלים לנו כאן יסוד עצום, פרשת בלעם אינו רק מעשה שהיה, פרשה זו צריכה להיות נר לרגלנו בכדי שנבחן את עצמנו כיצד אנו זוכים להיות תלמידים של אברהם אבינו עם מדות טובות ומתרחקים ממדותיו הרעות של בלעם הרשע.

כבר הזהירו בעלי המוסר שאדם חייב להכיר את עצמו על ידי שניחוד זמן שבו נשב עם עצמנו ונחקר את דרכינו, האם אנו מחלישים את דעת הבריות? האם אנו משרים בבית אורה ושמחה או אורה של לחץ? האם אנו עוסקים כראוי בתורה הקדושה? האם אנו מוציאים מהלמוד יראת שמים וקרבת ה'? האם אנו מבקשים סליחה ממנו שחטאנו לו? האם אנו מכניסים יראת שמים בילדים? האם אנו מדברים עם ה' בשפה שלנו? האם אנו מכירים טובה לבורא ולשלוחיו הרבים.

לא צריך להיות חכם גדול בכדי להבין שאף אחד לא נשאר כאן לעולם, כלנו נצטרך בבוא העת אחרי שנים טובות וארכות לעבור לעולם הבא ושם לתת דין וחשבון על כל מעשה, ומטל עלינו לערוך עם עצמנו בעולם הזה דין וחשבון בכדי שנבוא מוכנים.

בעולם הבא מחפשים קבלות, מה אדם מביא עמו מהעולם הזה, כמו שחז"ל אומרים על אחד האמוראים שאמר: "אורחין רחיקא תודין קלילא" - עלינו להכין צדה לדרך, כל מעשה טוב וכל למוד זה הפרקליט שלנו ליום הדין, נשקיע בעקר ונראה איך אנו זוכים לצבר עוד ועוד זכויות שרק בעולם הבא נשכיל כמה הם שוים ונשמח שזכינו לאסוף הון אמתי שכל ההון שבעולם לא ישוה לזכות אחת של העולם הבא.

ג. המהות של בלעם זה עין רעה. בלעם הסתפל על האהלים של עם ישראל ועל הדברים הכי צנועים, כמו שנאמר: "ונמספר את רבע ישראל", כי הוא חפש לראות רע ולקלל ולא היה מסגל לראות את הטוב של כלל ישראל, ההפך ממשה רבנו שכל המהות שלו זה עין טובה. כמו שכבר הבאנו את דברי הרמב"ן שגם משה רבנו ספר את כלל ישראל את הגדולים עם הקטנים -

כל השפיע שאתה נותן לי, שאהיה חיובי, שאפרגן לכלם. וכן נתבונן שלא חסר לנו כלום, ואדרבה ככל שנתן ונפרגן לזולת, אנו נקנה בנפשנו טבות ומדות טובות, וה' הטוב יראה את לבנו הטוב, וישפיע עלינו כל טוב.

כך תמיד כאשר נראה משהו שקשה לנו אתו, נעמד ונברך אותו שיזכה לכל טוב, לבריאות, לאריכות ימים, לילדים צדיקים ולפרנסה ברוח. כמו שדוד המלך ברח תמיד את כלל ישראל, ואמר "כי חזק בריחי שעריו ברוך בניהו בקרבו, השם גבולך שלום חלב חטים ישיבעך".

וזה שהמשנה באבות מסימת: תלמידיו של אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה ונוחלין עולם הבא. כבר בעולם הזה טוב לאדם שהוא עם עין טובה.

אמרו חז"ל (אבות) כל מי שיש בו עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. מאידך, מי שיש לו עין רעה רוח גבוהה ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע. ודברי המשנה צריכים באור, וכי אנו לא רואים מה ההבדל בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם? אלא, אנו רואים שזה כלל לא פשוט, יתכן שאדם נראה כשר בחיצוניותו, אבל בתוך תוכו יש בו מעט ממדותיו של בלעם - שהוא לא רואה טוב, ורואה שתמיד חסר לו ואין לו, והוא מתאונן על ה', על רבו, על אשתו, על שכניו וחבריו, ותמיד לא טוב לו.

ובכדי להנצל מכך, עלינו לעשות עבודה עצמית - עבודה של תפלה לקב"ה: רבש"ע! פקח את עיני ולבי, שאראה את

בפרשתנו אנו לומדים את כח הפה, שבלעם רצה להכחיד את כלל ישראל בכח פיו. ללמדנו כמה עצמה יש לנו בפה, כמה אנו יכולים לפעל בתפלה. העולם הזה הנו עולם של הסתרה שראיה כביכול שאדם מתפלל והוא לא כל כך פועל בתפלתו, וזה הנסיון שלנו; אולם עלינו לדעת שכל תפלה פועלת ומצמיחה עבורנו ישועות ואם היתה לנו ראיה נכונה היינו רואים כמה טוב מגיע לנו לדורי דורות על ידי התפללות והיינו משקיעים רבות בתפלה.

ה' מסתיר מאתנו את כח התפלה ושולח לנו את הישועה בדרך של טבע או אחרי זמן שכבר שכחנו שבקשנו על הדבר, או שאנו זוכים לישועה אחרת שהיא טובה יותר עבורנו מהדבר שבקשנו.

"ה', אתה יודע מה הכי טוב עבורי, ואבקשך שתעשה מה שטוב לי באמת כראונך הטוב". וזה שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קדם התפלה, ומתבוננים שכל התפלה זה השענות על ה' לבד שהוא ברב רחמיו יתן לנו בחסד חנם, ורק אחר כך הם היו מתפללים ובוזה היתה תפלתם רצויה.

חז"ל דורשים על הפסוק: "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" - שהקדוש ברוך הוא יושב ומצפה לתפלתם של ישראל - אפלו שיש לקדוש ברוך הוא את כל העולמות, את כל הבריאה הנפלאה, ה' מצפה לשמע דוקא אתנו קרוצים מחמרי, שאנו מתנערים מהעולם הזה ומיחלים לחסדו.

ולפיכך ה'תפלה נקראת כך מלשון תפל, כי אדם חשב שהוא הסתדר ויסתדר לבד והתפלה רק טפלה למעשיו [ט' ות' מתחלפים], אולם האמת שה' עשה הכל והמעשים שלנו אינם אלא השתדלות. כאשר אנו מתפללים ונשענים על הבורא לבד, זה הצנור שדרכו בא לנו השפע. וזה שדרשו חז"ל על הפסוק: "כרם זולת לבני אדם" - אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, כי הנסיון אם נאמין ונתחזק בתפלה או שנחשב שאנו מסתדרים.

וגם כאשר אדם מתפלל על דבר מסים צריך לומר תמיד:

היתה לי התעוררות מיחדת ועת רצון בצינו של האור החיים הקדוש והארכתי בתפלה ותחנונים כמה שעות בלי לשים לב איך הזמן עבר, בסיום התפלה הרגשתי הקלה בלבי - שה' קבל את תפילתי. נשקתי לציון והמשכתי לכתל, שם הוספתי בתפלה והודיה, התפללתי מנחה ועליתי על אוטובוס חזרה לזכרון יעקב.

כשהגעתי הביתה בשעת לילה מאחרת הבחנתי שהאור בבית השכנים עדין דלוק, מה שאומר שהם עדין ערים, דפקתי קלות על דלת ביתם והם פתחו לי, בקשתי להתקשר להורי ולשמע על מצבה של אמי. אבי אמר לי: "היה כאן נס ממש, הפרופסור הממחה אמה, אני לא יודע איך היא אבדה את הראייה פתאום ועוד יותר אני לא יודע איך הראייה חזרה פתאום", אמרתי לו שיש לנו בן בארץ הקדש שמתפלל לה' במקומות הקדושים, הפרופסור הגוי ענה ואמר "זהו ההסבר היחיד שאני יכול לתת לגס שהתרחש כאן".

שמחתי מאד לשמע את הדברים ובמקום ללכת לישון פתחתי בשיר ושבח לבוא, היתה לי הרגשה מיחדת של קרבת ה', הרגשתי שה' עוטר ומחבק ושומר עלינו ומצפה שנפנה אליו והוא ימלא את מבקשינו ברב רחמיו ואהבתו אלינו.

למחרת תרמתי שוב כבוד לכולל כהודאה לה' על החסד העצום שגמל עמנו ואמרתי לאברכים: "היום השגתי שלא צריך להיות עור בכדי להעריך את המתנה היקרה ששמה ראייה".

ווארט לשולחן שבת

כשם שכאשר כלל ישראל היו במדבר לא ידעו כלל בשעת מעשה מכל פרשת בלק ובלקעם, עד שהודיעם משה על כך. כך בכל זמן ועת, יש לנו נסים ונפלאות עצומים, שאיננו מכירים בהם כלל. כמו שאמרו חז"ל, אין בעל הנס מכיר בנסו.

ובכדי לחיות את חסדי ה' שעמנו, עלינו להתבונן בתורה הקדושה ובדרכי אבותינו ודוד מלכנו, שחיו את ה' ופרטו לפרטי פרטים את כל הטוב שעושה עמנו הבורא. וכן לקבל מהתלמידים חכמים והצדיקים שבכל דור ודור את הדעת הזו של הפרת הטוב, ולראות טוב וחיוב. וכמו שאומר האור החיים הק' על הפסוק "ושמחת בכל הטוב" - אין טוב אלא תורה.

בארץ הקדש ואכן בבוא הזמן נכנסתי ללמוד באחת הישיבות בירושלים הקדש. לא אשכח את השבתות הראשונות שבהם הייתי יוצא לרחוב ורואה את כלם צועדים על הכביש לתפלה, זה היה מחזה מרהיב, במקום מגורי הורי לא היה נפר ברחוב האוירה והקדשה של שבת ואני התרגשתי לראות איך הרחובות בירושלים לובשים פני שבת.

אחרי שנים של למוד והתעלות זכיתי להתארס עם בת למשפחה שעלו מחו"ל, נשארתי לגור בארץ הקדש ועסקתי בתורה הקדושה. גרנו בעיר זכרון יעקב שבאותם ימים היתה מושבה, אפילו טלפון בבית לא היה לנו ומי דבר על פלאפון? לשכן מתחתנו היה טלפון ודרכו יצרנו קשר עם מי שצריך.

היום במבט לאחור אני מתגעגע לאותם ימים שהיו נקיים מתקשרת מיתרת, ימים שבהם יכלתי לעבד את הבורא ולעסוק בתורה מתוך שלווה בלי כל הרעש וההמלה שהתקשרת מביאה עלינו.

ביום מן הימים כאשר שבתי מתפלת שחרית, השכנים הודיעו לי שקבלו שיחת טלפון עבורי שאמי לא חשה בטוב וזקוקה לתפלות. לבי פעם בחזקה, לא ידעתי מה הפונה, מהרתי לחזור לאחותי והיא השיבה לי שאמי הפסיקה לראות בעין אחת וכעת הרופאים מבצעים בדיקות על מצב העין השנייה. הייתי בהלם מהמחשבה שאמי תהיה עורת, חלילה, הגעגועים שבאו עם המרחק ביני לבין הורי גרמו לי רצון עז לעזר להם אבל לא ידעתי כיצד.

לפתע תפסתי את עצמי ואמרתי: "אני כאן בארץ הקדש קרוב לכתל המערבי ולהרבה קברי צדיקים, אני יכול לעזר להם בכח התפלה ומדוע אני מתמהמה?" הודעתי לרעיתי על כונתי לצאת ליום של תפלה לרפואת אמי. בדרך נכנסתי לכולל וספרתי לראש הכולל על מצבה של אמי, תרמתי עבור עשר אברכים שיקדישו את הלמוד לרפואתה ואף יקראו תהלים. בסיום הלמוד עליתי על אוטובוס שיצא מזכרון יעקב לירושלים.

כשהגעתי לקחתי אוטובוס לכתל המערבי. כאשר האוטובוס עבר מתחת שער האריות ראיתי מחלון האוטובוס את הר הזיתים ונכנסה בי תשוקה עזה להתפלל בציון האור החיים הקדוש, ירדתי מהאוטובוס וצעדתי לכוון הציון, כשהגעתי פתחתי ספר תהלים ולבי השתפף בתפלותיו הטהורות של דוד מלכנו.

אחרי כמה פרקים פתחתי בהודאה מעמק לבי לבוא ואמרתי: "אבא שבשמים, אני מודה לך שזכית אותי בהורים נפלאים שגדלו אותי ואפשרו לי לעלות לארץ הקדש ואף תומכים בי שאוכל לשקד על התורה, אני מודה על כל מה שאמי ראתה בשתי עיניה, רבנו של עולם כל יכול, אנא עשה עמנו חסד שאמי תחזור לראות בשתי עיניה בלי שום טפולים".